

STACJE CHEMICZNO-ROLNICZE W SŁUŻBIE ROLNICTWU 1955-2025

Rozwój badań chemiczno-rolniczych był następstwem ogłoszonej przez Justusa von Liebiga w roku 1840 teorii mineralnego żywienia roślin. W Polsce już w roku 1858 została utworzona w Warszawie Pracownia Chemiczna Towarzystwa Rolniczego w Królestwie Polskim. Zajmowała się ona badaniem gleby oraz nawozów. Po rozwiązaniu Towarzystwa, badania zostały przejęte przez Pracownię Chemiczną Instytutu Politechnicznego i Rolniczo-Leśnego w Puławach. Od roku 1869 Pracownia była włączona w struktury Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa w Puławach. W podobnym czasie, bo w 1861 roku powstała także Wielkopolska Stacja Rolniczo-Doświadczalna, zaś w 1886 roku Stacja Prób Melioracyjnych i Doświadczeń Rolniczych w Sobieszynie. W kolejnych latach następuje rozkwit podobnych placówek – w Kutnie (1899), Chojnowie (1899), Chrószczowie (1904), Grodzisku (1899), Jeżówce (1904). W roku 1909 powstaje w Warszawie Pracownia Chemiczna przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa. W dwudziestoleciu międzywojennym działały trzy placówki - w Dublinach, Poznaniu z filią w Rzeszowie i w Warszawie. Natomiast po roku 1945 utworzone zostają trzy stacje – w Poznaniu, Wrocławiu i Aninie koło Warszawy. Zakres badań obejmował wówczas gleby, pasze i nawozy. Początkowo stacje podlegały izbom rolniczym, ale już w roku 1947 stały się częścią składową Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego, a następnie Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach. W strukturach IUNG znacznie poszerzył się zakres prowadzonych prac. Powstała także jeszcze jedna placówka w Gorzowie Wielkopolskim. Przełomową datą w działalności stacji był rok 1954, kiedy to postanowiono objąć badaniami chemiczno-rolniczymi terytorium całego kraju. Z inicjatywy Ministerstwa Rolnictwa oraz IUNG przygotowano schematy struktury organizacyjnej, projekty laboratoriów oraz metodyki badania odczynu i zasobności gleb. Prezydium Rządu Uchwałą nr 396/54 z dnia 16 czerwca 1954 roku postanowiło powołać w każdym województwie istniejące do dnia dzisiejszego stacje chemiczno-rolnicze. **Za datę przełomową w działalności agrochemicznej przyjmuje się rok 1955, kiedy to rozpoczęto upowszechnianie badań w skali całego kraju. Mimo różnych zmian organizacyjnych stacji chemiczno-rolniczych, to właśnie względy merytoryczne zadecydowały o rozwoju laboratoryjnej diagnostyki gleby, roślin i nawozów oraz ich wykorzystywaniu w rolnictwie do chwili obecnej.** To i inne wydarzenia składają się na bogaty dorobek organizacyjny i merytoryczny w ostatnich 70 latach:

- **1955 – 1965 – I rotacja badań wszystkich gleb użytków rolnych w Polsce,**
- 1956 – nadanie stacjom nazwy „wojewódzkie stacje chemiczno-rolnicze” z podległością wydziałom rolnictwa i leśnictwa wojewódzkich rad narodowych,
- **1966-1975 – II rotacja badań,**
- **1965-1983 – badania inwentaryzacyjne gleb na zawartość mikroelementów,**
- 1969 – powołanie Centralnego Ośrodka Metodyczno-Naukowego ds. Stacji Chemiczno-Rolniczych w IUNG we Wrocławiu,
- 1975 – utworzenie okręgowych stacji chemiczno-rolniczych (Zarządzenie nr 164 Ministra Rolnictwa z dnia 12 sierpnia 1975 r.) podległych administracyjnie i naukowo IUNG w Puławach,
- 1992 r. – przejście bezpośredniego nadzoru nad stacjami przez Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej (Zarządzenie nr 4 MRiGŻ z dnia 18 lutego 1992 r.),
- 1999-2001 - uzyskanie pierwszych certyfikatów akredytacji przez laboratoria stacji chemiczno-rolniczych,
- 2000 r. – utworzenie Stacji Chemiczno-Rolniczej i Oddziałów (Zarządzenie nr 14 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 grudnia 1999 r.)
- 2000 – uchwalenie ustawy o nawozach i nawożeniu,
- 2004 – powołanie Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Warszawie i 17 Okręgowych Stacji Chemiczno-Rolniczych.

Działalność stacji chemiczno-rolniczych związana jest z jej wybitnymi twórcami i pracownikami. Na uwagę zasługują w tej licznej grupie m. in nazwiska wielu wybitnych uczonych:

Prof. T. Cichocki – Kierownik Pracowni Chemicznej Towarzystwa Rolniczego w Królestwie Polskim – pierwszej placówki tego typu w Polsce, Prof. J. Mikułowski-Pomorski - Kierownik Stacji w Dublinach, Prof. K. Miczyński - Kierownik Stacji w Dublinach, Prof. B. Niklewski - Kierownik Stacji w Dublinach, Prof. S. Jętyś – Kierownik Zakładu Doświadczalnego w Krakowie, Prof. E. Załęski - Kierownik Zakładu Doświadczalnego w Krakowie, Prof. M. Górski – Kierownik Stacji w Dublinach, Prof. J. Żółciński - Kierownik Stacji w Dublinach, Prof. A. Musierowicz – Kierownik Stacji w Dublinach, Prof. T. Lityński – Kierownik Stacji Chemiczno-Rolniczej w Krakowie, Prof. B. Kuryłowicz - Kierownik Stacji Chemiczno-Rolniczej w Poznaniu, Prof. M. Kowalski - Kierownik Stacji Chemiczno-Rolniczej w Warszawie, Prof. K. Boratyński - Kierownik Stacji Chemiczno-Rolniczej we Wrocławiu Prof. A. Wondrausch - Kierownik Stacji Chemiczno-Rolniczej w Lublinie, Prof. I. Dechnik - Kierownik Stacji Chemiczno-Rolniczej w Lublinie, Prof. R. Czuba – Kierownik Centralnego Ośrodka Metodyczno-Naukowego ds. Stacji Chemiczno-Rolniczych IUNG we Wrocławiu.

/źródło: Lipiński W. Nawozy i Nawożenie, 2005/